

POSTANOWIENIE

Dnia 26 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Jerzy Grubba

w sprawie M.D. skazanego z art. 197 § 1 k.k. i inne,
po rozpoznaniu z urzędu w dniu 26 marca 2025 r. na posiedzeniu kwestii
wznowienia postępowania kasacyjnego zakończonego postanowieniem Sądu
Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2023 r., V KK 39/23, o oddaleniu kasacji jako
oczywiście bezzasadnej,

p o s t a n o w i ł

- 1. na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.
wznović postępowanie kasacyjne;**
- 2. uchylić postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia
2023 r., V KK 39/23, o oddaleniu kasacji jako oczywiście
bezzasadnej i kasację obrońcy skazanego przekazać do
ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu - Izbie Karnej w
postępowaniu kasacyjnym;**
- 3. kosztami postępowania wznovieniowego obciążyć Skarb
Państwa.**

[WB]

UZASADNIENIE

Postanowieniem dnia 27 kwietnia 2023 r., V KK 39/23, Sąd Najwyższy
oddalił jako oczywiście bezzasadną kasację wniesioną przez obrońcę M.D. od

wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 czerwca 2022 r., sygn. akt IV Ka 690/21, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 czerwca 2021 r., sygn. akt VII K 381/20.

W dniu 29 maja 2024 r. do Sądu Najwyższego wpłynęło pismo procesowe obrońców skazanego M.D. zatytułowane „Wniosek o rozważenie wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego”. Autorzy pisma, adw. J.S. oraz adw. N.S., wnieśli o rozważenie wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego prowadzonego przed Sądem Najwyższym w sprawie V KK 39/23, zainicjowanego kasacją obrońcy skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 czerwca 2022 r., sygn. akt IV Ka 690/21, zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 21 czerwca 2021 r., sygn. akt: VII K 381/20. W konkluzji obrońcy wnieśli o uchylenie postanowienia Sądu Najwyższego Izby Karnej z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt V KK 39/23 w przedmiocie oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej.

W uzasadnieniu tego pisma obrońcy podnieśli, że „postępowanie kasacyjne w sprawie oskarżonego było prowadzone przez sędziego M.M. W/w został powołany na urząd sędziego Sądu Najwyższego w procedurze, w której uczestniczyła Krajowa Rada Sądownictwa, ukształtowana w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a dokładnie: obwieszczeniem z dnia 28 sierpnia 2018 r. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszono o istnieniu wolnych stanowisk w Izbie Karnej Sądu Najwyższego; uchwałą z dnia 21 listopada 2019 r. Krajowej Rady Sądownictwa o numerze 1020/2019 postanowiono o przedstawieniu Prezydentowi RP kandydatury M.M. do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego, Izby Karnej; postanowieniem z dnia 4 maja 2020 r. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej powołano M.M. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego, Izby Karnej. (...) Mając na uwadze powyższe, z uwagi na wadliwość procesu nominacyjnego sędziego prowadzącego postępowanie w sprawie M.D., na etapie postępowania kasacyjnego, dyskwalifikacji wymaga postanowienie z dnia 27 kwietnia 2023 r. Szczególnie podkreślić trzeba, iż w przypadku sędziów, powołanych do orzekania w Sądzie Najwyższym, w opisanej

powyżej procedurze, a obciążonej wadą procesu nominacyjnego, każdorazowo sformułować należy wniosek, iż sędzia taki nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.”.

W odpowiedzi na przedmiotowy wniosek obrońców skazanego M.D., Prokurator Prokuratury Krajowej, Departament Postępowania Sądowego, stosownie do pisma z dnia 21 czerwca 2024 r., na podstawie art. 429 § 1 k.p.k. w zw. z art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 540 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k., wniósł o pozostawienie przez Sąd Najwyższy wniosku bez rozpoznania jako niedopuszczalnego z mocy ustawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W niniejszej sprawie na etapie postępowania kasacyjnego zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza określona w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalony jest pogląd, iż wznowienie postępowania z urzędu możliwe jest jedynie wtedy, gdy ujawniło się jedno z uchybień wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. i to pod warunkiem, że nie były one przedmiotem postępowania w trybie kasacji (art. 542 § 3 i 4 k.p.k.). Stylizacja art. 542 § 3 k.p.k. wskazuje, że bezwzględne podstawy odwoławcze nie są powodem do wznowienia postępowania na wniosek stron, do których odnoszą się tylko przyczyny z art. 540 k.p.k., art. 540a k.p.k. i art. 540b k.p.k., stanowiąc podstawę wyłącznie do podjęcia czynności *ex officio*. Dlatego też wniosek strony o wznowienie postępowania, w którym wskazuje ona na uchybienie z art. 439 § 1 k.p.k., interpretować należy wyłącznie jako inicjatywę (art. 9 § 2 k.p.k.) potrzeby rozważenia przez sąd możliwości wznowienia postępowania z urzędu. Tak też został potraktowany niniejszy wniosek złożony przez obrońców skazanego, a więc jako sygnalizacja potrzeby rozważenia przez Sąd Najwyższy możliwości ewentualnego wznowienia z urzędu postępowania kasacyjnego (*por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 9 października 2018 r., III KO 106/18, LEX nr 2572697; 30 listopada 2016 r., V KO 83/16, LEX nr 2178684; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2016 r., III KO 66/16, LEX nr 2166384*).

Wymaga też podkreślenia ta okoliczność, że dopuszczalne jest wzruszenie w trybie wznowienia postępowania postanowienia Sądu Najwyższego o oddaleniu kasacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, zgodnie z którym uprawnione jest wznowienie postępowania kasacyjnego oddalającego kasację, zarówno na wniosek strony - w oparciu o podstawy wznowieniowe określone w art. 540 § 1 pkt 1, § 2 i § 3 k.p.k. – jak i z urzędu – na podstawie art. 542 § 3 k.p.k.

W postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 2023 r., sygn. akt II KO 73/22, trafnie wskazano, że „w formule z art. 540 § 1 k.p.k. <<postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem>> mieści się bezspornie także postępowanie, w którym wydano postanowienie o oddaleniu wniosku o wznowienie postępowania oraz postanowienie o oddaleniu kasacji, są to bowiem orzeczenia kończące postępowanie sądowe – odpowiednio: co do wznowienia postępowania oraz kasacji”. *(Stanowisko to zostało podtrzymane w kolejnych postanowieniach Sądu Najwyższego, a to w orzeczeniach z dnia: 21 czerwca 2023 r., w sprawie V KO 17/22; 21 czerwca 2023 r., w sprawie V KO 30/22; 23 sierpnia 2023 r., w sprawie II KO 75/23; 18 października 2023 r., w sprawie I KO 33/23; 3 września 2024 r., w sprawie II KO 68/24).*

Podniesiono w nich, że o ile podstawy wznowienia z art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k. czy z art. 540a k.p.k. ograniczają przedmiot postępowania wznowieniowego do zasadniczego przedmiotu postępowania, tj. odpowiedzialności karnej, to już podstawy z art. 540 § 1 pkt 1 k.p.k., czy z art. 540 § 2 i 3 k.p.k., a wreszcie z art. 542 § 3 k.p.k., takiego związku nie wskazują. W orzeczeniach tych szeroko omówiono, na jakiej podstawie Sąd Najwyższy uznawał w przeszłości, że możliwe jest wzruszenie – w drodze nadzwyczajnych środków zaskarżenia, w tym w trybie przepisów o postępowaniu o wznowienie postępowania – prawomocnych orzeczeń zapadłych czy to przed sądami powszechnymi, czy – co szczególnie istotne – także przed Sądem Najwyższym, przyjmując tym samym, że orzeczeniom tym, a zatem i orzeczeniom Sądu Najwyższego, przysługuje atrybut „orzeczenia kończącego postępowania sądowe” w rozumieniu art. 540 § 1 k.p.k. i art. 521 § 1 k.p.k.

Przechodząc do *meritum* sygnalizacji należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie w pełni zastosowanie znajduje uchwała trzech połączonych Izb: Cywilnej,

Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. (*BSA I-4110-1/20, OSNK 2020, z. 2 poz. 7*), zgodnie z którą nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2018 r., poz. 3). Jak to trafnie wywiedziono w szeregu orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych po zapadnięciu tej uchwały, zachowała ona moc obowiązującą, wiążąc wszystkie składy Sądu Najwyższego (art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym). W rezultacie tej uchwały, każdy sędzia Sądu Najwyższego, który uzyskał nominację w następstwie brania udziału w konkursie przed KRS po 17 stycznia 2018 r., *a priori* nie spełnia minimalnego standardu bezstronności i każdorazowo sąd z jego udziałem jest nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (*por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, OSNK 2022, z. 6, poz. 22*).

Należy podnieść, że Sędzia M.M. na urząd sędziego Sądu Najwyższego został powołany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na podstawie przepisów ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, a więc w procedurze kwestionowanej przez obrońcę. Oczywiście tym samym jest, że wydane przez Sąd Najwyższy przedmiotowe orzeczenie dotknięte jest, z uwagi na tryb powołania sędziego M.M. na urząd sędziego Sądu Najwyższego, bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Wobec osób powołanych przez Prezydenta RP do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS, ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., zachodzi konieczność stwierdzenia wystąpienia bezwzględnej przesłanki odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., ilekroć brali oni udział w wydaniu orzeczenia. Jeżeli orzeczenie zostało wydane przez sędziego Sądu Najwyższego powołanego w wadliwej procedurze, nie jest niezbędne przeprowadzanie żadnych dodatkowych testów niezawisłości i bezstronności, a więc sprawdzania czy wadliwość ta w

realiach konkretnej sprawy prowadziła do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (*por. postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2022 r., V KZ 64/21, LEX nr 3421919*).

Należy też zauważyć, że niezależnie od sygnalizacji obrońców skazanego co do potrzeby wznowienia postępowania kasacyjnego z urzędu, z uwagi na wystąpienie okoliczności, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w sprawie wystąpiła niewątpliwie także podstawa wznowieniowa określona w art. 540 § 3 k.p.k., albowiem Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu (ETPC) już kilkakrotnie stwierdzał naruszenie art. 6 ust. 1 EKPC uznając wadliwość procedury nominacyjnej sędziów Sądu Najwyższego z uwagi na tryb ustalania składu Krajowej Rady Sądownictwa (w wyrokach: z dnia 22 lipca 2021 r., w sprawie *Reczkowicz przeciwko Polsce*, skarga nr 43447/19; z dnia 8 listopada 2021 r., w sprawie *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19; z dnia 3 lutego 2022 r., w sprawie *Advance Pharma Sp. z o.o. przeciwko Polsce*, skarga nr 1469/20).

Wprawdzie orzeczenia te nie dotyczyły wprost sędziów Sądu Najwyższego orzekających w Izbie Karnej, jednak wadliwość powołania także tych sędziów jest taka sama, jak sędziów orzekających w sprawach, które stanowiły podstawę skarg rozpoznanych przez ETPC we wskazanych powyżej orzeczeniach (*zob. obszerna argumentacja dotycząca wywierania przez te orzeczenia skutku również w przypadku Sędziów Izby Karnej przedstawiona w postanowieniach Sądu Najwyższego: z dnia 21 czerwca 2023 r., sygn. akt V KO 30/22; z dnia 18 października 2023 r., sygn. akt I KO 33/23; z dnia 3 września 2024 r., sygn. akt II KO 68/24*).

Przeprowadzoną przez Sąd Najwyższy w powołanych na wstępie orzeczeniach wykładnię przepisów Kodeksu postępowania karnego w powiązaniu z wykładnią przepisów konwencyjnych dokonaną przez wskazany wyżej Trybunał, ten skład Sądu Najwyższego w całej rozciągłości podziela i do niej się w tym miejscu odwołuje, uznając ją za własną. W konsekwencji zaistnienia w tej sprawie na etapie postępowania kasacyjnego uchybienia o jakim mowa w art. 439 § 1 pkt 2

k.p.k., Sąd Najwyższy wznowił postępowanie kasacyjne, co z kolei implikowało uchylenie postanowienia z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. V KK 39/23 i przekazanie kasacji obrońcy skazanego do ponownego rozpoznania Izbie Karnej Sądu Najwyższego.

Oczywiste jest przy tym, że przy ponownym rozpoznaniu tej kasacji konieczne są do podjęcia czynności pozwalające na uniknięcie tożsamego, jak w dotychczasowym postępowaniu kasacyjnym, uchybienia.

Małgorzata Gierszon Andrzej Stępka Jerzy Grubba

[WB]

[r.g.]